14014 ـ محتلم شدن (نزول منی در پی خواب جنسی) در روز رمضان و معنای حدیث: حُلم از سوی شیطان است

سوال

در یکی از روزهای رمضان پس از نماز صبح خوابیدم و دچار احتلام شدم و منی از من خارج شد. سؤال من این است: آیا روۀ آن روز را اگر کامل کنم از من پذیرفته می‌شود؟ چون من نمی‌توانستم چیزی را که برایم اتفاق افتاده کنترل کنم؟

سؤال دوم: این نوع خواب از سوی شیطان است اما شیطان که در رمضان به غل و زنجیر بسته شده، با این حال چگونه دچار احتلام شده‌ام؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

احتلام در روز رمضان باعث بطلان روزه نمی‌شود زیرا این امری است خارج از توان انسان و نمی‌تواند جلوی آن را بگیرد و الله عزوجل می‌فرماید:

لاَ يُكَلِّفُ اللّهُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا [سورۀ بقره: ۲۸۶]

(الله هیچ‌کس را جز به اندازۀ توانش تکلیف نمی‌دهد).

«اگر محتلم شود روزه‌اش باطل نمی‌شود زیرا این بدون اختیار او صورت گرفته بنابراین شبیه به این است که در اثنای خواب چیزی وارد گلویش شود».

نگا: «المغنی» ابن قدامه (۳/ ۲۲).

از علمای کمیسیون دائم فتوا دربارۀ مردی پرسیده شد که در روز رمضان دچار احتلام می‌شود؛ حکم او چیست؟ آنان چنین پاسخ دادند:

کسی که در حال روزه محتلم شده یا در حال احرام برای حج و عمره بوده و دچار احتلام شده گناهی و کفاره‌ای بر او نیست و این بر روزۀ او تاثیری ندارد و اگر منی از او خارج شده باید غسل جنابت کند.

(فتاوى اللجنة الدائمة: ۱۰/ ۲۷۴).

احتلام یعنی: «رویای مباشرت و هم‌بستری در خواب».

و این از جمله اموری است که الله متعال، مردان و زنان را بر آن سرشته است، برای همین از ام المؤمنین، ام سلمه روایت شده که گفت: ام سُلَیم همسر ابوطلحه به نزد رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ آمد و گفت: ای رسول خداوند، الله از حق شرم نمی‌کند، آیا اگر زن [در خواب] محتلم شود باید غسل کند؟» رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «آری، اگر آب ببیند» به روایت بخاری (الغسل: ۳۷۳) و مسلم (الحیض: ۴۷۱).

و منظور از احتلام این است که شخص در حال خواب، جِماع و هم‌بستری را تصور کند.

در حدیثی که بخاری از ابوسَلَمه روایت کرده آمده که ابوقَتاده انصاری فرمود: از رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ شنیدم که می‌فرمود: «رویا (خواب درست) از سوی الله است و حُلم (خواب بد دیدن) از سوی شیطان است، پس هرگاه کسی از شما خوابی دید که از آن بدش آمد سه بار به سمت چپش آب دهان بیندازد (فوت با اندکی آب دهان) و به الله پناه ببرد (اعوذ بالله گوید) که [در این صورت] به او زیانی نخواهد رساند» (التعبیر: ۶۴۸۸) و مسلم (الرؤیا: ۴۱۹۶). پس معنی‌اش آن نیست که شیطان چنین چیزی را باعث شده یا سبب آن شده است.

و این‌که شیاطین سرکش در رمضان به زنجیر کشیده می‌شوند معنایش این نیست که شیاطین از وسوسه یا امر به شر دست می‌کشند بلکه معنایش آن است که این وسوسه در ماه رمضان کمتر از دیگر ماه‌هاست و آثار این محسوس و مورد مشاهده است.

ابن حجر می‌گوید: «افزودن حُلم به شیطان برای آن است که در تناسب با صفت دروغ و بزرگ‌نمایی و دیگر صفات [بد] است، بر خلاف رویای صادقه که از روی بزرگداشت به الله نسبت داده شده اگر چه همه چیز بر اساس خلقت و تقدیر الهی رخ می‌دهد...».

(فتح الباری: ۱۲/ ۳۹۳).